

الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ
بِإِحْسَانٍ وَ لَا يَحِلُّ لَكُمُ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ
شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ
أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ
بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ
اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (229) فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا
تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا
حُدُودَ اللَّهِ وَ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
(230) وَ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ
فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَ لَا
تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِتَعْتَدُوا وَ مَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ

ظَلَمَ نَفْسَهُ وَ لَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوءًا وَ اذْكُرُوا
 نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَ مَا أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَ
 الْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
 بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (231)

A divorce is only permissible twice: after that, the parties should either hold together on equitable terms, or separate with kindness. It is not lawful for you, (men), to take back any of your gifts (from your wives), except when both parties fear that they would be unable to keep the limits ordained by Allah. If ye (judges) do indeed fear that they would be unable to keep the limits ordained by Allah, there is no blame on either of them if she give something for her freedom. These are the limits ordained by Allah; so do not transgress them if any do transgress the limits ordained by Allah, such persons wrong (themselves as well as others). So if a husband divorces his wife (irrevocably), he cannot, after that, re-marry her until after she has married another husband and he has divorced her. In that case there is no blame on either of them if they re-unite, provided they feel that they can keep the limits ordained by Allah. Such are the limits ordained by Allah, which He makes plain to those who understand. When ye divorce women, and they fulfil the term of their (iddat), either take them back on equitable terms or set them free on equitable terms; but do not take them back to injure them, (or) to take undue advantage; if any one does that; He wrongs his

own soul. Do not treat Allah's signs as a jest, but solemnly rehearse Allah's favours on you, and the fact that He sent down to you the book and wisdom, for your instruction. And fear Allah, and know that Allah is well acquainted with all things.

طلاق دوبار ہے۔ پھر یا تو سیدھی طرح عورت کو روک لیا جائے یا بھلے طریقے سے اس کو رخصت کر دیا جائے۔ اور رخصت کرتے ہوئے ایسا کرنا تمہارے لئے جائز نہیں ہے کہ جو کچھ تم انھیں کے چکے ہو، اس میں سے کچھ واپس لے لو۔ البتہ یہ صورت مستثنیٰ ہے کہ زوجین کو اللہ کے حدود پر قائم نہ رہ سکنے کا اندیشہ ہو۔ ایسی صورت میں اگر تمہیں یہ خوف ہو کہ وہ دونوں حدود الہی پر قائم نہ رہیں گے، تو ان دونوں کے درمیان یہ معاملہ ہو جانے میں مضائقہ نہیں کہ عورت اپنے شوہر کو کچھ معاوضہ دے کر علیحدگی کی حاصل کر لے۔ یہ اللہ کی مقرر کردہ حدود ہیں، ان سے تجاوز نہ کرو۔ اور جو لوگ حدود الہی سے تجاوز کریں، وہی ظالم ہیں۔ پھر اگر (دوبار طلاق دینے کے بعد شوہر نے عورت کو تیسری بار) طلاق دے دی تو وہ عورت پھر اس کے لئے حلال نہ ہوگی، الا یہ کہ اس کا نکاح کسی دوسرے شخص سے ہو اور وہ اسے

طلاق دے دے۔ تب اگر پہلا شوہر اور یہ عورت دونوں یہ خیال کریں کہ حدود الہی پر قائم رہیں گے، تو ان کے لئے ایک دوسرے کی طرف رجوع کر لینے میں کوئی مضائقہ نہیں۔ یہ اللہ کی مقرر کردہ حدیں ہیں، جنہیں وہ ان لوگوں کو ہدایت کے لئے واضح کر رہا ہے، جو (اس کی حدوں کو توڑنے کا انجام) جانتے ہیں۔ اور جب تم عورتوں کو طلاق دے دو اور ان کی عدت پوری ہونے کو آجائے، تو یا بھلے طریقے سے انہیں روک لو یا بھلے طریقے سے رخصت کر دو۔ محض ستانے کی خاطر انہیں نہ روکے رکھنا کہ یہ زیادتی ہوگی اور جو ایسا کرے گا، وہ درحقیقت آپ اپنے ہی اوپر ظلم کرے گا۔ اللہ کی آیات کا کھیل نہ بناؤ۔ بھول نہ جاؤ کہ اللہ نے کس نعمت عظمیٰ سے تمہیں سرفراز کیا ہے۔ وہ تمہیں نصیحت کرتا ہے کہ جو کتاب اور حکمت اس نے تم پر نازل کی ہے، اس کا احترام ملحوظ رکھو۔ اللہ سے ڈرو اور خوب جان لو کہ اللہ کو ہر بات کی خبر ہے۔

تلاک دو بار ہے | फिर या तो सीधी तरह औरत को रोक लिया जाए या भले तरीके से उसको रुखसत कर दिया जाए | और रुखसत करते

हुए ऐसा करना तुम्हारे लिए जाइज नहीं है कि जो कुछ तुम उन्हें दे चुके हो, उसमें से कुछ वापस ले लो । अलबत्ता यह सूरत मुस्तसना है कि जौजैन को अल्लाह के हुदूद पर कायम न रह सकने का अंदेशा हो । ऐसी सूरत में अगर तुम्हें यह खौफ हो कि वे दोनों हुदूदे-इलाही पर कायम न रहेंगे, तो उन दोनों के दरमियान यह मामला हो जाने में मुजाइका नहीं कि औरत अपने शौहर को कुछ मुआवज़ा देकर आलाहिदगी हासिल कर ले । ये अल्लाह की मुकर्रर करदा हुदूद हैं, इनसे तजावुज़ न करे । और जो लोग हुदूदे-इलाही से तजावुज़ करें वही ज़ालिम हैं । फिर अगर (दो बार तलाक देने के बाद शौहर ने औरत को तीसरी बार) तलाक दे दी, तो वह औरत फिर उसके लिए हलाल न होगी । इल्ला यह कि उसका निकाह किसी दूसरे शख्त से हो और वह उसे तलाक दे दे , तब अगर पहला शौहर और यह औरत दोनों यह खयाल करें कि हुदूदे-इलाही पर कायम रहेंगे, तो उनके लिए एक-दूसरे की तरफ़ रुजूअ कर लेने में कोई मुजाइका नहीं । यह अल्लाह की मुकर्रर करदा हदें हैं, जिन्हें वह उन लोगों की हिदायत के लिए वाज़ेह कर रहा है, जो (उसकी हदें को तोड़ने अंजाम) जानते हैं । और जब तुम औरतों को तलाक दे दो और उनकी इद्दत पूरी होने को आ जाए, तो या भले तरीक़े से उन्हें रोक लो या भले तरीक़े से रुखसत कर दो । महज़ सताने की खातिर उन्हें न रोके रखना कि यह ज़्यादती होगी और जो ऐसा करेगा, वह दरहकीकत आप अपने ही ऊपर जुल्म करेगा । अल्लाह की आयात का खेल न बनाओ । भूल न जाओ कि अल्लाह ने किस नेमते-उज़मा से तुम्हें सरफ़राज़ किया है । वह तुम्हें नसीहत करता है कि जो किताब और हिकमत उसने तुमपर

~~~~~

नाज़िल की है, उसका एहतिराम मलहूज़ रखो | अल्लाह से डरो और
खूब जान लो कि अल्लाह को हर बात की ख़बर हैं |

~~~~~